

Pred sto leti je v Sorici zagorela električna luč

Anton Ozebek

Da je Sorica imela svojo električno napeljavo po vasi, je v Loških razgledih že pred 40 leti zapisal Franc Planina.

Poleti leta 2008 v nedeljo popoldne sem se ustavil v Sorici. Takrat so v Sorici rušili stari zadrugi dom. V kupu razvalin, tramov in ostale razmetane navlake je bilo veliko revij, časopisov in zvezkov. Med njimi sem opazil pisma z znamkami kralja Aleksandra in kralja Petra. Zdelo se mi je škoda, da propadejo, zato sem prijel del gradiva in ga odnesel v avto. Vzel sem tudi zvezek, v katerem sem videl stare datume in nekaj hranilnih knjižic iz časa Kraljevine Jugoslavije.

Šele kasneje sem se lotil branja pisem in odkril, da je bil to del arhiva Elektrostrojne zadruge v Sorici. Žal je bilo za ostale dokumente že prepozno. Mogoče je še kdo vzel kaj stran, drugo so odpeljali na deponijo. Večina pisem se nanaša na obdobje okoli

leta 1928 in 1938, zraven pa je še zvezek z zapisniki sestankov, občnih zborov in ustanovna listina.

Tudi moje korenine izvirajo iz teh krajev, zato se mi zdi škoda, da bi se na te dokumente pozabilo.

Odločil sem se, da dokumente, ki jih imam, predstavim v zborniku Železne niti za leto 2012.

V Zadrugi domu v Sorici bo svoj prostor dobila razstava o zgodovini Elektrostrojne zadruge v Sorici. Takrat bom gradivo dal društvu, ki bo skrbelo zanj.

V Loških razgledih iz leta 1971 sem našel članek Franceta Planine: Kako je Sorica dobila elektriko. Članek je nastal po zapisih ustanovitelja Elektrostrojne zadruge Lovra Pintarja in pripovedovanju njegovih sorodnikov.

Iz dokumentov je razvidno, da je bil Lovro Pintar v tistem obdobju gonilna sila razvoja in napredka v Sorici.

Portret Lovra Pintarja okoli leta 1890, delo slikarja Ivana Groharja. Rojen je bil leta 1874 in umrl v Sorici leta 1947.

Na začetku 20. stoletja večina ljudi ni poznala elektrike. Niso vedeli, kaj elektrika omogoča in kako priti do nje, zato je zadeva počivala kar nekaj let.

Danes si življenja brez nje ne znamo več predstavljati. Imamo celo električne pastirje.

Tako je tudi elektrifikacija Sorice domačinom prinesla veliko novega.

Za gradnjo elektrarne v Sorici se je navdušil soriški poštar Lovro Pintar, ko je poslušal razgovore Janeza Ev. Kreka s Soričani. Krek je znal kmečkim gospodarjem svetovati veliko koristnih stvari. Po njegovem nasvetu so v Sorici že leta 1900 ustanovili mlekarsko zadrugo in leta 1902 hranilnico in posojilnico. Lovru Pintarju pa misel o elektriki ni dala miru. Petrolejke so mu preslabo svetile in najprej je dobil predračun za acetilensko napeljavo firme Komforti iz Gorice, a se mu je zdela predraga. Sam ni imel zemljišča ob Sori, zato je nagovoril soseda Franceta Pfeiferja iz Spodnje Sorice 4, po domače Šimca, ki je imel ob Sori svoj mlin. Pfeifer je bil pripravljen sodelovati in dati svet ter vodno moč za elektrarno. Pfeiferja je tudi zamikalo, da bi namesto v grapi na vodni pogon mlel kar doma na elektriko, in tudi zaupanje v Kreka

Fotografija družine Lovra Pintarja leta 1922.

ga je prepričalo, da se je bil voljan pridružiti. Tretji, ki se je vnel za načrt o elektriki, je bil Anton Fröhlich iz Zgornje Sorice 1, po domače Gosar. Skupno so pridobili še Franciško Koblar, Ekarico, iz Spodnje Sorice 3, ki je prav tako imela mlin, takoj nad Šimčevim. Lovro Pintar si je ogledal elektrarne v Ljubljani, v Krennerjevi tovarni v Škofji Loki in v železarni Kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Drugi trije so ga pooblastili, naj vzame stvar v roke in naj se pri deželnem odboru pouči, kako bi zadevo izpeljali.

Veliko podporo pri gradnji je dal tedanji deželni odbor, ki je v tistem času snoval širšo akcijo elektrifikacije in gradnjo elektrarne na Završnici. Gradbeni oddelek deželnega odbora je pri gradnji elektrarne v Sorici hotel pridobiti izkušnje za svojo nameravano gradnjo. V Sorici je kljub raznim oviram in razprtijam delo na elektrarni dobro napredovalo. Zgrajena je bila šesta elektrarna na Kranjskem.

Pintar se je poznal z dr. Lovrom Pogačnikom, ki je bil zadružni komisar pri deželnem odboru, in njemu pojasnil svojo zamisel ter ga prosil za pomoč. Skupaj sta šla na tehnični oddelek deželnega odbora k inženirju Gailhoferju. Ko so naredili še pisno prošnjo na deželni odbor, sta 7. junija 1911 prišla inženir Gailhofer in dr. Lovro Pogačnik v Sorico. Ugotovila sta, da bi bilo vodnega padca le okoli 20 metrov, ter svetovala, naj odkupijo še pravico za izkoriščanje vodnega strmca od opuščenega mlinkega jezua kovača Hotarja, Jakoba Lahajnerja iz Zgornje Sorice 39, tako da bi bilo skupaj 31 metrov vodnega padca. Takrat so sovaščani izvedeli za namere imenovane četverke in so ščuvali kovača Hotarja, naj jim ne proda vodne pravice. Ta je potem zahteval 1.000 kron, vendar so se zedinili na 600 kron. Stvar je tako dozorela in župnik Jurij Karlin, ki je bil zamislil zelo naklonjen, je s prižnice oznanil, naj se po maši vsi gospodarji zberejo na sestanku v stari šoli zaradi gradnje elektrarne. Uveljavljati so se začela strankarska nasprotja. Iz Spodnje Sorice so prišli večinoma vsi gospodarji, iz Zgornje Sorice pa demonstrativno nihče razen Gosarja. Velika večina navzočih je zamisel sprejela, le nekaj je bilo še nezaupljivih. Lovro Pintar se je spet oglašil pri deželnem odboru in z dr.

Pogačnikom sta se dogovorila, da bo pisal v Nemčijo in tam zaprosil za pravila elektrostrojnih zadrug, ki so jih tam že imeli. Ko so pravila dobili, so 23. julij 1911 spet povabili vse posestnike na sestanek. Tega dne je bil ustanovni občni zbor Elektrostrojne zadruge v Sorici. Inž. Gailhofer je razložil, kakšna je možnost uporabe elektrike, dr. Pogačnik pa je vodil sprejemanje pravil, ki so jih sestavili po nemškem vzorcu. Od gospodarjev iz Zgornje Sorice je bil na sestanku samo Janez Fröhlich, po domače Kejžar, iz Spodnje Sorice pa vsi razen Matevža Pfeiferja, v čigar gostilni so snovali naklepe zoper elektrarno. Zanimivo je, da je gradnjo elektrarne iz političnih razlogov nasprotoval tudi takratni učitelj Josip Primožič, ki o elektriki ni vedel nič. Po sprejemu pravil se je v Elektrostrojno zadruzo vpisalo 15 članov. Ti so izvolili načelstvo zadruge, in sicer: za načelnika Lovra Pintarja, poštarja; za tajnika Jurija Karlina, župnika; za blagajnika Antona Fröhlicha iz Zgornje Sorice 4; za odbornika pa Valentina Kemperla iz Spodnje Sorice 11 in Antona Groharja iz Spodnje Sorice 10. V nadzorstvo so izbrali za načelnika Janeza Fröhlicha iz Zgornje Sorice 24, za člane pa Franca Pfeiferja iz Spodnje Sorice 4 ter Petra Fröhlicha iz Spodnje Sorice 15. Po nasvetu inž. Gailhoferja so potem poskusili pridobiti še Janeza Pfeiferja, po domače Kondrata, in mu ponudili, da mu postavijo novo žago na električni pogon, kjer bi si sam izbral. V zameno bi jim on odstopil vodne pravice. Vendar ga niso mogli pregovoriti, ker je bil v taboru nasprotnikov. Zgradili so vodno zajetje pod njegovo žago, on pa je vložil tožbo, češ da mu bo to izpodkopalo žago. Strokovna komisija, ki je na poziv sodišča pregledala položaj, je ugotovila nasprotno, da bo žaga še bolj zavarovana kot prej. Kondratova odklonitev je onemogočila načrt, da bi zajeli vodo pod Cencovim mlinom ter speljali betonski kanal po levem bregu Sore na vrh Šimčeve Lajte, kjer bi stal rezervoar, iz njega pa bi po cevi padala voda k elektrarni, s čimer bi dosegli okrog sto konjskih moči. Treba je bilo ostati pri ožjem načrtu. Zaradi posredovanja tehničnega oddelka deželnega odbora sta se že 4. julija 1911 v Sorici zglasila zastopnika tovarn turbin

in vodnih napeljav Andritz pri Gradcu inženir Grünwald in A. E. G. z Dunaja inženir Srnec, poznejši ban dravske banovine. Prvi je izračunal množino pretočene vode pri nizkem stanju in strmcu 31 metrov na 70 litrov na sekundo, drugi pa je ob katastrski mapi na terenu ugotovil potek daljnovoda. Deželni odbor je kmalu nato razpisal natečaj za prevzem del. Imenovani podjetji sta poslali znatno nižje ponudbe kakor Toniss-Zabkarjeva tovarna turbin v Ljubljani in Siemens-Schuckertova z Dunaja. Zato se je Lovro Pintar šel v družbi inženirja Gailhoferja v Ljubljano pogajati o prevzemu gradnje. 21. avgusta 1911 so sklenili s tema podjetjema pogodbo o nabavi strojev in materiala ter gradnji in napeljavah. Hidromehanični del, to je Francisovo turbino in gradnjo cevovoda, je prevzela tovarna Andritz za 4.899 kron, električni del, to je postavitve dinama, stikalnice, regulatorja napetosti in napeljavo vodov, pa A. E. G. Union za 8.319 kron. Za gradnjo stavbe, betonskega kanala in rezervoarja so dobili stavbnega mojstra Petra Bevka iz Cerknega. Iz tovarne v Mojstrani so kupili 25.000 kilogramov cementa, gramoz pa so navozili iz gramozne jame Kalkbüchel, ki je bila last posestnikov iz Zgornje Sorice, do takrat pa so jo uporabljali tudi posestniki iz Spodnje Sorice. Zaradi hudega nasprotovanja so gospodarji iz Zgornje Sorice zadrugo tožili in jo tako oškodovali za približno 600 kron. Med najhujšim poletnim kmečkim delom so člani zadruge ves gramoz in deske brezplačno navozili. Stavbo elektrarne in kanal so gradili od konca avgusta do konca oktobra. Zgrajena sta bila vodni kanal iz betona, dolg 130 metrov, z odprtino 120 x 120 centimetrov in stavba za elektrarno iz kamna z betoniranim in 5 metrov dolgim odtočnim kanalom. Vodotočne cevi so položili iz kanala do turbine, vlitve v premeru 20 centimetrov odprtine. Stroje so dobili v decembru, ko je bilo že meter snega. Zato so turbino Francis, 5,5 kW, z regulatorjem na oljni pritisk z 1130 obrati na minuto le z veliko težavo spravili v stavbo in so jo takoj montirali.

10. februarja 1912 je zažarela prva žarnica v strojnici, člani zadruge in njihovi prijatelji so jo zamaknjenjo občudovali. Ko je bila elektrarna gotova,

so takoj začeli z napeljavo daljnovoda po vasi in priključkov v hiše. Na žalost pa je takoj nastopilo tudi prvo razočaranje. Rezervoar je namreč pokazal razpoke in se je z zadnjim delom kanala vred začel posedati. Na najslabšem delu terena so betonirali, ko je bil že mrz. Kljub temu so bile napeljave po hišah konec marca končane in je nastopil slovesni trenutek, ko je zasvetila elektrika po hišah. Prvotno je bilo priključenih 139 žarnic. Rezervoar in kanal so potem spomladi popravili tako, da so napravili betonsko oporo, izklesali beton ob razpokah in na novo zabetonirali.

Na splošno pa so bila vsa dela zelo dobro opravljena, ker je imel deželni odbor za Kranjsko gradnjo v Sorici za nekakšno preizkušnjo za gradnjo elektrarne na Završnici. Podjetja, ki so gradila elektrarno v Sorici, so se zelo potrudila v upanju, da bodo nato dobila še delo na večji elektrarni na Završnici. Elektrarna na Završnici je bila zgrajena leta 1915. Aprila 1912 je bil uradni pregled in prevzem elektrarne v Sorici. Stroje so preskusili z obremenitvijo, večjo za tretjino, in so se sijajno izkazali. Po pregledu je načelnik Lovro Pintar priredil banket, na katerem so imeli več napitnic v zahvalo vsem, ki so sodelovali. Slovesna otvoritev in blagoslovitev elektrarne pa je bila v nedeljo, 9. avgusta 1912. Glavno slovesnost je opravil dr. Janez Ev. Krek. Janko Pintar je Francetu Planini opisal otvoritev takole: "Deželnega glavarja je zastopal inženir Vojnovič, deželni odbor pa inženir Gailhofer in dr. Lovro Pogačnik. Gostov iz Selške doline in s Primorskega je bilo v Sorici toliko kot nikoli dotlej. Popoldne so na Ekarjevem podu pokazali, kako se da elektrika uporabiti tudi pri gospodarskih delih. Ko je zastopnik deželnega glavarja pojasnil pomen elektrike in zaklical: "Pokaži svojo moč!", je načelnik zadruge odprl motor in slamoreznica je zrezala polno korito slame, kot bi se igrala. Zaigrala je godba prosvetnega društva iz Selc, nato pa je povzel besedo dr. Krek in v temperamentnem govoru povzdignil Sorico med kraje, ki so si prvi na podeželju omislili elektriko. Deželni odbornik dr. Evgen Lampe je poslal naslednjo pismo čestitko:

Dr. Evgen Lampe

deželni odbornik v Ljubljani.

Ljubljana, dne 3./8. 1912.

Elektroštopni zdruzi

v Sorici.

Junaški hribovci kažete pot
lenim dolincem.

Divjo strelo ste v žico vpregli,
postala je pridna kot vol in čila kot
konjiček,

prijazno gleda kot zvezda nebeška.

Otroci luči smo in bomo mračnjakom
posvetili.

Z železom in kamnom gradimo,
hudournih voda nebrzdano silo krotimo,
z gorskimi orjaki se borimo.

Prva stran pisma dr. Evgena Lampeta ob svečani otvoritvi elektrarne 9. avgusta 1912.

Junaški hribovci kažete pot lenim dolincem.

Divjo strelo ste v žico vpregli,
postala je pridna kot vol in čila kot konjiček,
prijazno sije kot zvezda z neba.

Otroci luči smo in bomo mračnjakom posvetili.

Z železom in kamnom gradimo,
hudournih voda nebrzdano silo krotimo,
z gorskimi orjaki se borimo.

Dinamit je naš brat,
 nevihtiti rečemo: složa.
 Grom nam je gorba
 in blisk je naša vetilka.
 Skale u lomijo j' tisoletnih stlekov,
 Gore naših plamin odpirajo naše
 narobe.
 Lednikov potok je mleko naše
 mladosti'.

Čestitam Vam, ker ste mi prehiteli:
ko Vam postane ena,
Vam pogledam v oko:

Gežėlni intuiar

Druga stran pisma dr. Evgena Lampeta ob svečani otvoritvi elektrarne 9. avgusta 1912.

*Dinamit je naš brat,
nevihti rečemo: sestra.
Grom nam je godba in blisk je naša svetilka.
Skale se lomijo iz tisočletnih sklepov,
gore naših planin odpirajo svoje naročje.
Ledenikov potok je mleko naše mladosti.
Čestitam vam, ker ste me prehiteli.
Ko vam postanem enak, vam pogledam v oko.*

Po slovesnem delu je bila prosta zabava pod lipo pri pošti. Selška godba je neumorno igrala, domači pevski zbor je prepeval narodne pesmi, vrstili so se govori in napitnice, zvečer pa je bila za tisti čas in za Sorico kar bajna razsvetljava, ko je hkrati zažarelo trideset žarnic."

Zadružniki so vplačali po 5 kron pristopnine in 25 kron deleža za razsvetlavo ter 25 kron deleža za pogon strojev. Pri domači hranilnici in posojilnici so najeli posojilo za 30 let po 2-odstotnih obrestih. Polovica zadružnikov je zadolžnico podpisala kot dolžniki, polovica kot poroki. Vse naprave skupaj so veljale 27.322 kron in 94 vinarjev. Spočetka je bilo priključenih 139 žarnic, dva likalnika in zadružni elektromotor za pogon strojev. Od priključene žarnice so pobirali pavšalno tarifo 10 kron letno. Opravilo s stroji v elektrarni je prevzel zadružni načelnik Lovro Pintar in je to delo vestno in v zadovoljstvo članov opravljal do leta 1934, ko ga je prepustil mlajšim močem.

Prvi tajnik zadruge je bil župnik Jurij Karlin. Od leta 1913 do leta 1930 ga je nasledil župnik Janez Mikuš. Do občnega zbora leta 1931 je tajništvo vodil Mihael Windischman, do leta 1940 pa Alojz Pintar. Za naprej nisem našel podatkov.

Koristnost elektrike je posebno pokazala prva svetovna vojna. Težko je bilo dobiti petrolej in po hišah brez elektrike je večkrat gospodovala tema. Moški so bili večinoma v vojski, zato je bilo pomanjkanje delovne moči, toda s pomočjo motorja so ženske in otroci lahko opravili mlatev in rezanje slame za živino pozimi. Zaradi velikega pomladanskega deževja se je ponoči 24. marca 1915 tik pred rezervoarjem sprožil zemeljski usad in potegnil s seboj 8 metrov kanala, nakar je v jarek vdrla vsa voda iz rezervoarja, na srečo ne na elektrarno. Podrto pot in odplavljeno strugo so kmalu zasuli, namesto kanala pa so položili dve po 4 metre dolge cevi, ki so jih naročili v tovarni Witkowitz na Moravskem. Po končani vojni so 28. novembra 1918 Sorico zasedli Italijani, hoteli so vodstvo nad elektrarno, a odbor ni klonil, seveda pa so svojevoljno napeljevali elektriko, kjer so jo potrebovali, ne da bi zanje dali od-

Janez Mikuž je za župnika v Sorico prišel iz Škofje Loke septembra 1913 in odšel leta 1930 v Mavčiče. Tam je 3. oktobra 1954 umrl.

škodnino. Italijani so imeli za potrebe propagande mobilni kino in prirejali so kino predstave. V Sorici so najprej vprašali, ali bi jim lahko odstopili elektriko. Odbor je sklenil, da če so slike nemoralne, ne bodo dali elektrike. Prej bi morali slike cenzurirati. Vedeti moramo, da je bil tajnik Elektrostrojne zadruge takrat g. župnik Janez Mikuž. Zato so Italijani pripeljali svoj avto, ki jim je proizvajal elektriko, in predstava se je odvijala pri koritu pred pošto, film pa so predvajali na Ekarjev hlev, na opaž. Župnik je zapisal, da slike niso bile kaj čiste. Povabljeni so bili tudi sosednji bataljoni in domačini.

Okupacija pa je zadrugi prinesla tudi svojevrstno korist. Ljudje so morali zamenjati krone za lire. Lire so pridobivale na vrednosti, leta 1919 je bila lira vredna že pet kron. Zadružni odbor je 17. septembra 1919 sklical zadružnike in predlagal odplačilo celotnega dolga, ki je znašal še 20.000 kron. Ker je bilo takrat 22 članov z 29 deleži, so za vsak delež zbrali po 138 lir, jih zamenjali onstran meje za krone in z lahkoto plačali Zadružni zvezi v Ljubljani ves dolg na račun Hranilnice in posojilnice v Sorici. Zbrani

denar je čez mejo nesel in zamenjal Franc Trojar iz Sp. Sorice 16. Pri prenosu je moral biti previden in je uporabil poti čez Prtovč in čez Davčo. Smolo pri prenosu denarja sta imela Peter Fröhlich, ki je zaradi požara dobil zavarovalnino, in Mihael Windischmann, ki je šel plačat za sina – dijaka. Obema so denar odvzeli, češ da ga hočeta vtihotapiti v Jugoslavijo.

Novembra 1923 se je pri načelniku priglasilo 28 posestnikov iz Zgornje Sorice za pristop k zadrugi, radi bi priključek za 126 žarnic in tri motorje. Odbor je na seji 11. novembra 1923 sklenil, da jih sprejme in zato poveča moč elektrarne s tem, da zajame vodo v odtočnem kanalu in postavi dodatno elektrarno s Peltonovo turbino na Ekarjevem travniku. Tok obeh elektrarn bi upravljali s stikalno ploščo v stari stavbi. Ko so dobili predračun od tovarne turbin Schneider v Škofji Loki in od podjetja Brown Boveri v Ljubljani, se jim je zdela vsota zanje nedosegljiva. Deloma je vplival še spomin na težave, ki so jih gospodarji iz Zgornje Sorice povzročali ob gradnji pred vojno. Zato je vsa stvar padla v vodo. Zadrugniki niso upoštevali, da je v večji organizaciji večja moč in trdnost. Če bi bili pripravljeni omejiti porabo toka, kadar bi manjkalo vode, bi tudi s staro elektrarno želji sovaščanov lahko zadostili. Zadruga je imela že od začetka nabavljen material za napeljavo skozi vso Zgornjo Sorico, a je morala bakreno žico – bilo je 260 kilogramov – med vojno oddati za vojne namene, instalacijski material pa je bil uničen leta 1923, ko je pogorela lopa Lovra Pintarja. Ta material ni bil niti zavarovan.

Pri Pintarjevih so imeli tudi žarnico že od začetka, od leta 1912. Leta 1949 pa so jo posodili sosedovim. Bila je 16-svečna in starinske oblike. Pri sosedovih so jo uporabili na podu pri mlatvi. Zaradi tresljajev je padla na tla in se razbila ter tako po 37 letih nasilno končala življenje. Ker je bil tok soriške elektrarne istosmeren in so bili vsi sedanji stroji izdelani za izmenični tok, so Sorico jeseni 1965 priklopili k splošnemu omrežju, stavbo bivše soriške elektrarne pa so prodali za vikend.

Za Pintarjevo hišo je še dolgo stal močan betonski steber od nekdanjega električnega voda, ki pa ga danes ni več.

I. 911.

Zapisnik

ustanovnemu občnemu zboru: "Elektrostrojna
strojna padanga v Sorici", dne 23. julija 1911.

Nazorovih 15 članov, in predstavniki des. odbora
g. Stalenijske svetovske Ruske Gnilhofer - 7 in
predst. komisij, 2: Lovro Pizanič - 2.

1. Preizkusi se in pregledajo prava kadrage.
2. Izvolijo se nasledstvo:

Nacelnikom: Lovro Pizanič, k. p. 20

Fajnikom: Jurij Karlič, v. p. 10

Blagajnikom: Anton Frohlich, p. 10

Namestnikom: Valentin Kumpel, p. 11

: Anton Grohar, p. 10.

3. Izvolijo se nasledstvo:

Nacelnikom: Janes Frohlich, p. 24

Planom: Franc Kuper, p. 4

: Peter Frohlich, p. 15.

4. Se sklene in podpisati:

Lovro Pizanič

nacelnik

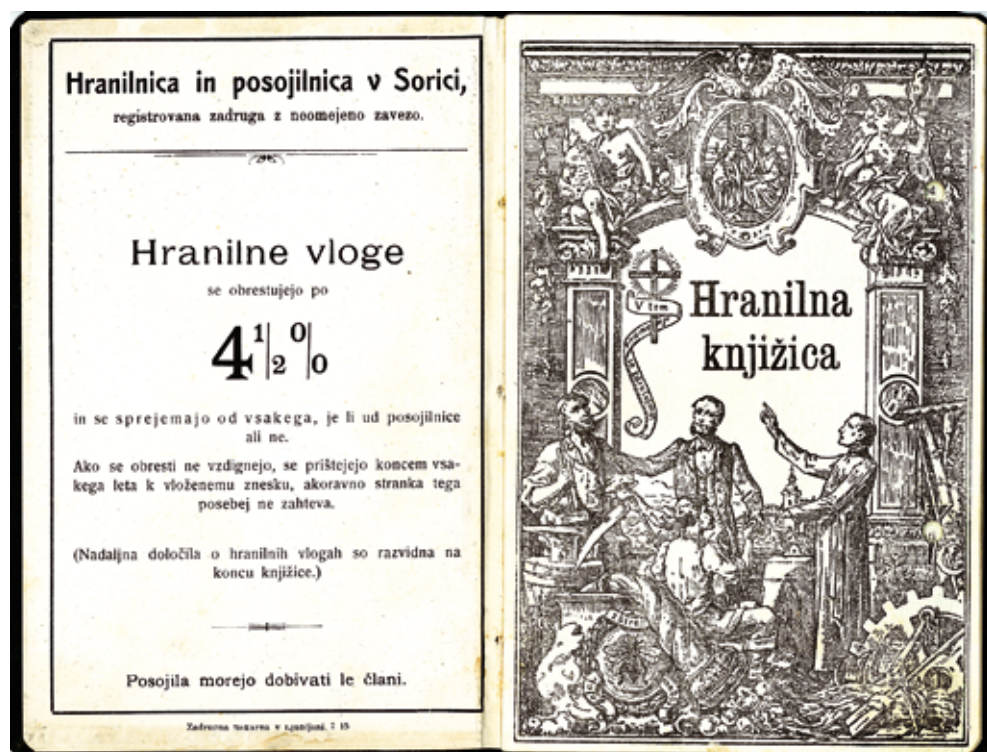
Valentin Kumpel

Anton Grohar

Jurij Karlič
Fajnik

Hranilna knjižica
Elektrostrojne zadruge
v Sorici pri Hranilnici
in posojilnici v Sorici.

10

1913

1913

1

Zapisnik

seje izredne planov, Elektrostrajne zadruge v Sorici,
dne 5. januarja 1913.

Kaznovci: Odbor zunaj naselbine, ki se neulegoma gadržan. Pla-
nov - mostovni kov b. naravnih

brevni red: 1. Poročila o poslovanju zadruge
2. Sklepi in poslovanje.

Ad 1. Poročila o poslovanju zadruge se gane v istem zbiranju
na zbiranju.

Ad 2. Sklepi in poslovanje: Glede zbiranjih ljudi proti poslovanju in po poslovanju
se sklepa, da poslovanje pripravi zadruge, poslovanje pa poslovanje.
Glede ljudi proti Sp. Sorici, se danes se misli deponiranih
se sklepa.

Glede poslovanja centrale se sklepa da to delo opravi
proti imenovanim osebam: načelnik Lovro Pintar in Jakob Fröhlich
in Zg. Sorici 1 in Jože Pfeifer in Sp. Sorici 4. Za ostalo naj se sami
sklepijo.

Glede plačevanja računov za instalacije se sklepa poslati Fröhlichu,
da pošlje do 1. aprila 1913.

Razumi, ki so pospeli od Unioni a se planom poslovanja.

Se sklepa in poslovanje.

V Sorici, dne 5. januarja 1913.

Za Elektrostrajno zadruge:

J. Karbon, krmil
Anton, Fröhlich, krmil
Anton, Golac
Valentin Kompolc

sklepijo

13

1913

1913

3

Zapisnik seji načelnika

Elektrotehniškega združenja v Sorici, dne 11. dec. 1913

pob. 24. v Stan. šoli.

Nagovor do vsi člani načelnika in udeležencev.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje seje, odločene seje

2. Sprejem članov

3. Skupnostni.

Ad 1. Leno Pintar prebere zadnji zapisnik, ki se odobri

Ad 2. Sprejem članov

1) Leno Pintar, pros. Sp. Sorica 20

2) Mikael Vindi obna. " " 23

3) Janj Fickhot " Lg. " 24

4) Peter " " Sp. " 15

5) Vlado Kumpala " " " 11

6) Anton Grohar " " " 10

7) Janez Egant " " " 8

8) " Hauer " " " 14

9) Lencina izdelovalstvo v. Kikolija v Sorici

10) Janj Karlin, žigovnik Sp. Sorica 1

1) Mikael Škane, pros. " " 7

2) Anton Fickhot " Lg. " 1

3) Janj Pintar " Sp. " 22

4) Janez Grohar " " " 16

5) Janez Kollar " " " 3

6) Janj Pintar " " " 9

7) Janj Mikaj, pros. " " 1

8) " Hauer, pros. " " 6

9) Janj Bogelj " " " 5

20) Kumbur - prisiljen v Sorici p. z. p. z.

Ad 3. Skupnostni:

načelnik Leno Pintar poroča, da se bil v njemu prišel prisestati fr. bol

Sprejem po skupnosti Sp. Sorica

27

Seja načelstva in nadzorstva

(opisana vseh članov, dne 17. septembra 1913 ob 8^h zvečer)

~ Hlari Sili.

Naj člani so navzgor, razen Franca Štefana, Peter Tröblich in Matejko Števan.

Prisotni stroški so bili v prvih 9. junija, da mi prisotni sklep načelstva in nadzorstva. Naj člani so steno gledali:

V. svetli opaziti kako se sode, in se sode - 9. junija mi prisotni gredo. - 10% - odprave in opazila in prisotni opazila vnter.

Opazila so člani prisotni sode in prisotni - Hlari Sili denarje.

Št.	Ime člana	Št.	Priloga	Priloga	Priloga	Priloga	Priloga	Priloga	Priloga	Priloga	
1	Antar Laro	I	324	1620	12	1608	1212	16	1228	380	
2	Andrejčman Stihad	I	162	810	6	804	606	8	614	190	
3	Tröblich Janj	I	400	2000	16	1984	1214	16	1568	416	
4	Komperle Valentin	I	324	1620	12	1608	1212	16	1228	380	
5	Gršar Anton	I	324	1620	12	1608	1212	16	1228	380	
6	Egal Franca	I	324	1620	12	1608	1212	16	1228	380	
7	Štefja Franca	I	300	490	1490	9	1481	1212	16	1228	353
8	Čušar priloženost	I	162	810	6	804	606	8	614	190	
9	Tröblich Anton	I		1290	1290	3	1287	1212	16	1228	59
10	Antar Jazje	I	36	580	680	4	676	606	8	614	62
11	Koblar Franca	I		1290	1290	3	1287	1212	16	1228	59
12	Antar Janj	I	324	1620	12	1608	1212	16	1228	380	
13	Štefja Janj	I	96	260	740	11	736	606	8	614	122
14	Bojč Franca	I	162	810	6	804	606	8	614	190	
15	Kranjčica	I	162	810	6	804	606	8	614	190	
16	Janca Franca	I	100	245	745	3	742	606	8	614	128
17	Štefja Franca	I	162	810	6	804	606	8	614	190	
18	Karjč Luc	I	162	810	6	804	606	8	614	190	
19	Kranjčica	I		645	645	1	644	606	8	614	30
20	Štefja Franca	I	324	1620	12	1608	1212	16	1228	380	
21	Tröblich Peter anal.	I		1290	1290	3	1287	1212	16	1228	59
22	Bojč Franca	I		645	645	1	644	606	8	614	30
33			3748	6655	25395	155	25240	28000	256	25594	7694

Strani iz knjige sejnih zapiskov 27 in 28: Seja načelstva in nadzorstva z ostalimi zadružniki. Sklenili so, da bodo zbrali denar in z ugodno menjavo lir v krone povrnili ves dolg zadruge Zadružni zvezi v Ljubljani. Ko je bil dolg odplačan, se je tajnik, župnik Janez Mikuž, zahvalil še Bogu.

28

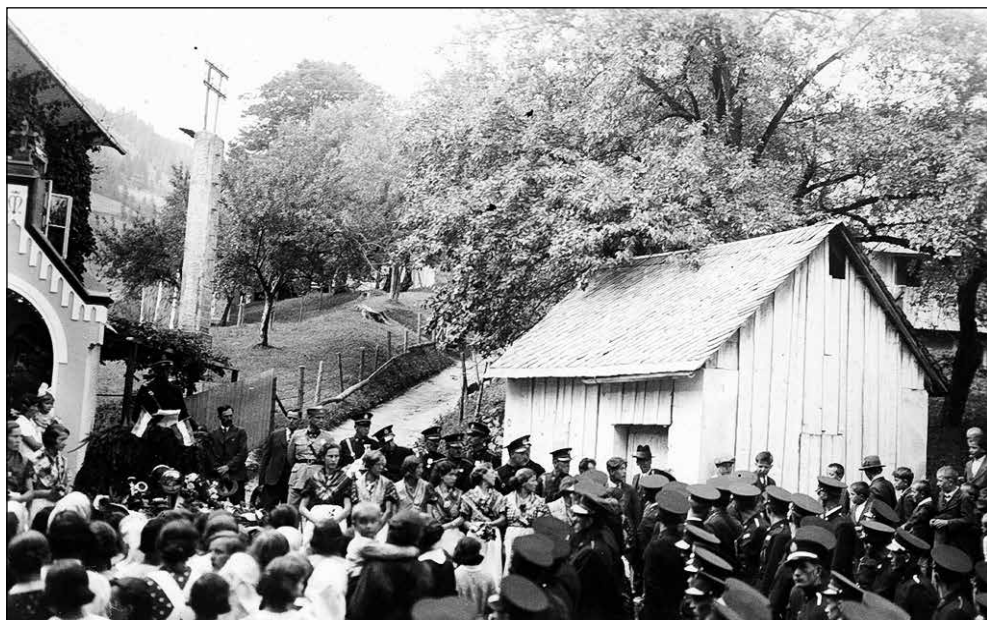
Denar si zbran, zdeli pa mbenega ni, da bi ga nocoj zamenili.
 Kosi se Hindeskomana, fupana, Kristnari, Gallari, Kogjari,
 potem se govori z Francem Grohar, nazadnje se palatimo
 Trojari franci: mi kaj rad ne obžubi. Nečakari u zgorajo,
 da nimajo časa, drugi zapet, da se bopi odgovorili za letelo rata.
 Trojari franci, poslani vrgniti gre s/3748 kraini/ in s/6653/Kronami.
 Kpi zameniti dobro, recimo po pet, vrtaj, potem nastari denar
 na zadržano grezo in pravi 21.000 K. — denja piniči nagej, ei
 predstavi širi po 5; pil zomoni le 3000 L. denja piniči nagej!

Na Edemblyu jih zamenj. in miš dote ij nagej 21. da li ostaja
 šteto 3750 K. — in dabi zangi 18.700 K. — Kogjari si stjala 40 K.
 Daj si smilost placati. Hvala Bogu!

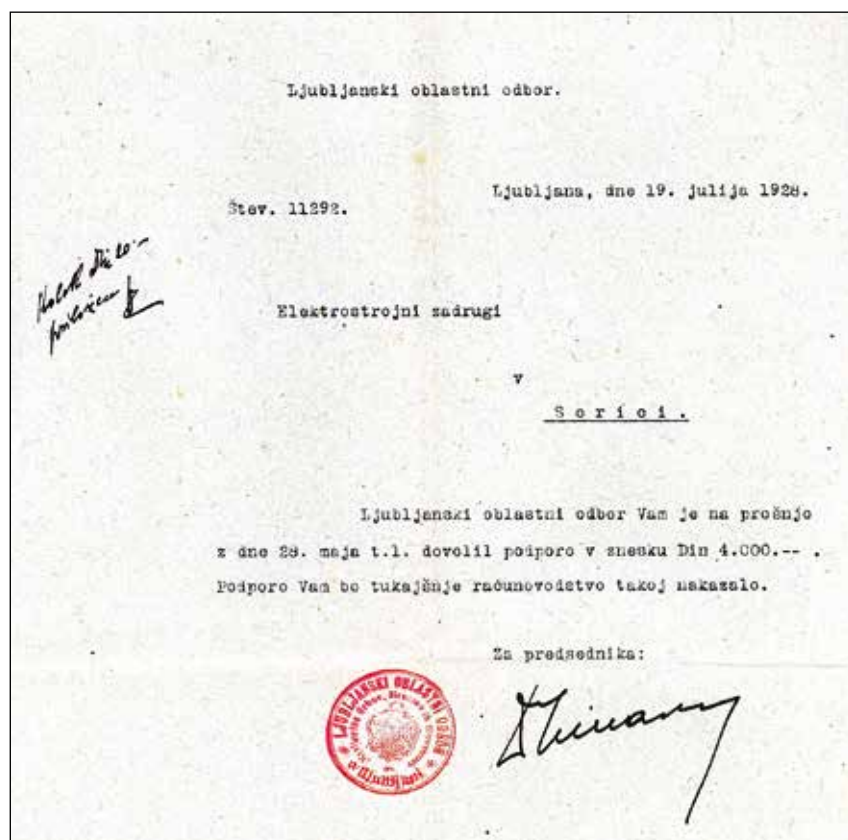
Trojari si zamenit vse širi, nagej v piniči krane. Kaj naj
 stornio s tem denarjem? Othajzo naj Edani!?

Štarni

Loro Dintar
 Aprählich
 Dr. Rumpel
 Anton Grohar
 Michael Hindeskomana
 Janes Frelch

Gasilsko praznovanje okoli leta 1926. Na sliki je za Pintarjevo hišo viden betonski stebler elektronapeljave.

Tajnik, župnik
Janez Mikuž,
je zadrugi
priskrbel
podporo
4.000 din.

Šk. Loka, 19/IV 1928.

Oblastiti gospod župnika!

Sporočam, da je oblastni odbor nakaral na Vašo električno podporo s knesku Din 4000.-

Obelem se vam najpričevnejše zahvaljujem za trud in naklonjenost na naše pomage.

Udaru področja
Loroplavica

Besedilo pisma, kjer župnika Janeza Mikuža obveščajo o nakazilu za Elektrostrojno zadruzo in se mu zahvaljujejo za trud in naklonjenost do romarjev iz Škofje Loke.

KUPON — КУПОН

Za naslovnika
За корисника

Elektrostrojna
zadruga,
Sorica

Din 4.000 p —
Лям — п —

Pošiljatelj — Пошляатель

Pošt. hranilnica, podr. Ljubljana
Почт. штефелн, фил. Лубляна

po nalogu
по нalogу

Ljubljanski oblastni odbor.
Ljubljana.

Ček. rač. št. 10330
Чек. rač. бр.

36 40/12

Nakazilo Ljubljanskega oblastnega odbora kot podpora Elektrostrojni zadrugi za popravilo strojev.

10

Račun

za elektrostrojno zadruzo v Sorici

5 sip za okuja in popravilo Din. 75.-

V Sorici, dne 4. maja 1928.

Martin Jensterla

Mizar.

Račun Martina Jensterla, mizarja, za popravilo oken na elektrarni.

14

„NORIS“ K. D.

JULIO FUCHS

VELETRGOVINA I VELESKLADIŠTE ELEKTROTEHNIČKIH PRIBORA

TELEFON: 56-10 i — BRZOJAVNI NASLOV: NORIS, ZAGREB

ZAGREB, 16.X.1928. P.

Gundulićeva ulica 26
POŠT. PRETINAC } 189 ZAGREB I.
POSTFACH

Filijala: BEOGRAD, Cara Lazara 10
Beograd telefon: 50-77

P.n.

Elektrostrojna zadruga

S o r i c a

Škofja Loka

listom

Slobodni smo pripisali dalje navedeni račun vrhu pribora, kojeg ste pod brojem dne naručili, te koju svotu od Din **1.484,00** p u smislu općenitih dobavnih uvjeta isplatili izvošite.

Očekujući Vaše daljnje cijenjene narudžbe, preporučamo se

sa veleštovanjem:
„NORIS“ K. D.
veletrgovina i veleiskladilište elektrotehničkih pribora

Folio 132

RAČUN

PLATIVO I UTOŽIVO U ZAGREBU

Broj dostavice	Količina	Opis	Broj listine	Jedinična cijena	Din	Din
13971	10 kom	Grila b/p 10401 z vis.perstenom		6.10	61.00	
	10 "	Držkov za senčnike 11001		3.90	39.00	
	10 "	Priklj. doz 61IKSp		13.50	135.00	
	20 "	Rastalnic 6 Amp. Zoa		1.20	24.00	
	10 "	Varov. elementov 20802		20.60	206.00	
	20 "	Kontaktvijskov 10 Amp. 20807		1.90	38.00	
	20 "	Glava 20701		1.30	26.00	
		10 Amp. 20702		1.25	25.00	
		osa 4 Dp		13.50	135.00	
		izolatora Dg 1		2.65	53.00	
		rpce bele		90.00	90.00	
					771.20	
					115.68	
					655.52	
					548.50	
					250.00	
					1.454.02	
					24.48	
					5.50	
					1.484.00	

Čekovna položnica pošt. čekovnog zavoda u Zagrebu
Чековна уплатница пошт. чековног завода у Загребу

Priznanica — Признаница

za iznos od **1484** Din — p
износ од Дин

z bescedami dinarjev slovnica dinara **Tricestotina** —
безцедрами динаров словница динара

220/40
na 50 x 5.-

10.97

250.00

1.454.02

24.48

5.50

1.484.00

Ovojnina
Poštšina

Ime lastnika čekovnog računa: **Noris K.d.**
Име власника чековног računa: **Noris K.d.**

veletrgovina električnoga pribora
Zagreb

Uplatna št. dnevnika: **8**
Уплата бр. по дневнику: **8**

Podle pošt. uplatnice — Поштом пошт. уплатнице

SORICA
3. XII. 28
COPVILA

Račun in plačilo materiala veletrgovine Noris, k. d.

16

Veletrgovina **ANTON KAŠMAN**
ŠKOFJA LOKA
SLOVENIJA

Zaloga železa, barv, stekla, tra- verz, železn. šin, žindre, kal. soli, otrobov, preš itd.

890 27

Škofja Loka, dne 26. 5. 1926

Račun 4958

za gosp. Vodstvo elektrarne Sorica.

Zahvaljujem se za cenjeno naročilo in pošiljam po vozniku

Plačljivo in toljivo v Škofji Loki.	Cena	Din	p
1 mreža, zelena, za preizkušeno	9m	1190.-	
		10.-	
	9m	1200.-	

ANTON KAŠMAN
ПОШТАНСКА ПТЕЦИОНИЦА, ФИЛИАЛ
ŠKOFJA LOKA
PRIZNANICA — ПРИЗНАНИЦА

za znesek 1200 Din.
na iznos od Din.

z besedami Dinarjev eden tisoč
словима Динара двеста

vplačan danes na ček. račun št. 10410
уплаћен данас на чек. račun бр.

Ime lastnika ček. računa:
Име власника чек. računa:

Okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki, r. z. z n. z. Škofja Loka.

Uplačilna št. dnevnika: 66
Уплатни бр. по дневнику:

Podpis pošt. služb. — Потпис пошт. служб.

16

Ispravnost vplaćenik — Поправна уплатница

SORICA

27. 5. 29

SORICA

Račun za železno mrežo veletrgovine Anton Kašman iz Škofje Loke.

56

		Motor	Zamena	Iskralnik	Iskralnik	Za let	Za mno žitelj	Iskralnik	Za mno žitelj
1	Antar Lovo S. S. 28	1	25	1	131	1108	145	79	
2	Wendelstein S. S. 23		6	1		225			
3	Frühlich Janz Z. S. 44	1	14	1	1730	9188	325		
4	Grohar Anton S. S. 18	1	4			445	175		
5	Kemperle Valentin S. S. 8	1	4	1		460	203		
6	Pfeifer Franc S. S. 4	1	5			875	325		
7	Čerkez		17	1		610	314		
8	Stano Kralj S. S. 7		6			310	935		
9	Frühlich Anton Z. S. 1	1	6	1		425	325		
10	Čerkez Jozef S. S. 22		4	1		245	16		5
1	Čerkez Franc S. S. 16		3			105	25		
2	Krablar France S. S. 3	1	11			608	210		
3	Štiner Janz S. S. 1		12	1		420	150		15
4	Hranilovec S. S. 2		1			35			
5	Šolc - Trnjanec S. S. 28		4			140			
	Gross Franc S. S. 12		3			105			
	Pfeifer Peter S. S. 21		11	1		185	325		15
	Kajzar Ana S. S. 6		3			105	25		
	Antar Marija S. S. 9	1	5		358	230	250		n. l. 28 podel
	Čerkez Alojzij S. S. 8	1	4			246	167		
	Janz Valentin Z. S. 14		3			105			
	Frühlich Peter S. S. 15		5		70	835			
	Antar Alojzij S. S. 5		6			210	55		
Vse izračunane stroške leta									
		10	195	9	131	2161	26835	70	35

Wendelstein
Pfeifer Franc
Frühlich Anton

Antar Lovo
Wendelstein
Frühlich
St. Grohar

št. 14

TOVARNA STROJEV
G.F. SCHNEITER - ŠKOFJA LOKA DRAV. BANOVINA

TELEFON INTERURBAN ŠTEV. 8
 POŠTNO ČEKOVNI RAČUN 14.800

Škofja Loka, 31.12. 1938

Račun

za Tit. Elektrostrojna zadruga

S o r i c a

Vsled Vaše cenjene naročbe pošiljam Vam račun za niže
 navedeno robo franco

Priporočam se za nadaljnja naročila in beležim

z odličnim spoštovanjem
 G. F. Schnelter
 podjetje za zgradbo vseh turbin
 ŠKOFJA LOKA
T. Klemenčič

	Roba se pošilja na račun in odgovornost naročnika	Din
28.12.	Turbinski ležaj na novo izlit z belo kovino in postružen na mero turbinske osi	
	1 nov obroč za ležaj	
	skupaj :	din 331. -
	2.5 % prometni davek in kolek za račun	" 10. --
	vse skupaj :	din 341. -

Plaćljivo pri prejemu računa .

Plačuje in toži se v Škofji Loki oziroma v Ljubljani • Reklamacije se upoštevajo samo 3 dni po prejemu robe

Račun za popravilo turbine podjetja G. F. Schnelter.

3

Brojavični naslov:
Industrija Jesenice-Fuzine
Telefon Interurban št. 4.

Pisarna je ob sobotah
popoldne zaprta.
Cr.

KRANJSKA INDUSTRIJA

Gospod

Lov

Popravilo "Francis turbine".

Vljudno Vas prosimo, da za popravilo gornje turbine nakažete potem priložene poštne poločnice Din 6000.-- kot predplačilo.--

Nahajamo se v posesti pomdabe na:

1. tekalno kolo brez tovarnine in carine per pribl.	Din 3000.--
stroški montaže	" 800.--
razna druga dela	" 1200.--
skupaj	Din 5000.--

katero svoto smo do sedaj izdali za popravilo te turbine.--

V slučaju, da bi se odločili za 2. tekalna kolata, prosimo, da nam to poštno obratno sporočite in se predplačilo v tem slučaju zviša na Din 9000.--

Po naših izkušnjah pa traje eno kolo več let.--

Pričakujemo Vaše hitno rešenje, se priporočamo in beležimo

z odličnim spoštovanjem:
p. pa. Kranjska Industrijska družba

1. položnica

3

ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА, ФИЛИЈА

ПРИЗНАНИЦА — ПРИЗНАНИЦА

за znesek 6000 Din

на iznos od

z besedami: šest tisoč

skladišča Društva

vplačan danes na ček račun št. 11082

ime lastnika čeka računa:

ime analitičnega čeka računa:

Kranjska Industrijska družba,
Jesenice - Fuzine.

Upisani št. dnevnika: 4

Analiza št. po dnevniku:

Podpis posla, vsebina, iznos, datum

Račun za popravilo turbine Kranjske industrijske družbe.

15

Račun
za Elektro strojna Podruge
u
Sorici.

Koso turbinu ustavljali smo posel
u Jerinens štol 9 Din 20.

JANKO KEJŽAR
ČEVLJAR
BOMBA, Garcež

Račun Janka Kejžarja, čevljarja, za pomoč pri ustavljanju turbine in šivanje jermena za elektrarno.

POTVRDA NALOGA **K/L** **ZAGREB, 10.I.39.** *st. 9*
STARČEVIČEV TRG 6

Vaša narudžba br. _____ od **6.I.39.** naš br. **0/1076**

Zahvaljujemo na Vašem cij. nalogu, kojeg ćemo na temelju naših općih prodajnih, dobavnih i platežnih uvjeta izvršiti kako slijedi:

Predmet: žarulje

Dobavni rok: odmah sa skladišta

Plaćevni uslovi: kao do sada

Otprema: na Vaš cij. naslov

Na narudžbenici natisane ili napisane uvjete, ma koje vrsti, otklanjamo bezuvjetno u koliko nismo iste pismeno potvrdili. Kod prekoračenja platežnog roka zaračunavamo 8% zateznih kamata.

ELIN D. D. ZAGREB

Potrditev naročila za žarnice.

A. E. G. - UNION
JUGOSLAVENSKO
DIONIČKO DRUŠTVO ZA ELEKTRIKU
REZIDENCIJA: „CONDUIT“ ZAGREB
INTERURBAN TELEFON BROJ 22-461
POŠTANSKI ČEK URED BROJ:
Tiskanje poslovnice
LJUBLJANA, Ploščadikova 16 - Tr.
SARAJEVO, Ulica La Hranovljen
SPLIT, Na Opatov 26 - A. E.

ZAGREB, 21 I 1939.
KARADŽIĆEVA 1
Elektro-strojna zadruga,
Sorica

Naš O/broj 36181

RAČUN br. 130/I

Na temelju Vaše cij. narudžbe broj 18 XII 38 odaslali smo
na Vaš račun i pogibelj dne 9 I 39 putem pošte otpremnica broj 1127
na Vaš cij. naslov
1 omot / sanduk signo broj 29 brutto kg

Količina	Platiti u Zagrebu, a za slučaj spora nadležan je bezplatno, prema utvrđenju, odrediti sud Kovere za trgovinu, obrt i industriju u Zagrebu.	Cijena	Din	p	Din	p
16	ugljenih četkica marka 8601, br. Z 27663 za generator HN 180. vv..... taksa	13.50	216.--	✓		
			2.--	✓		
			Dinara		218.--	✓
			ocarinjeno, franko			

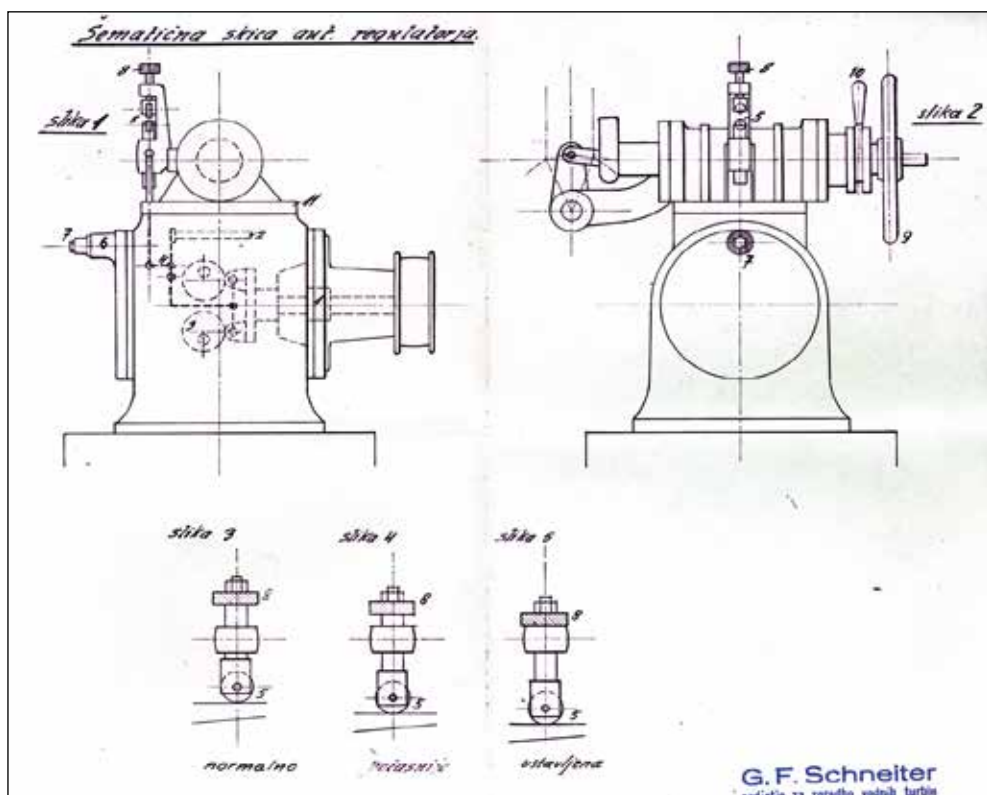
Plativo odmah od datuma računa priloženom uplatnom, a u slučaju prekoračenja platnog roka iznosimo 1% zateznih kamata mjesečno.

Skupni porez na poslovni promet plaća kod uvoza odnosno kod proizvodnje.

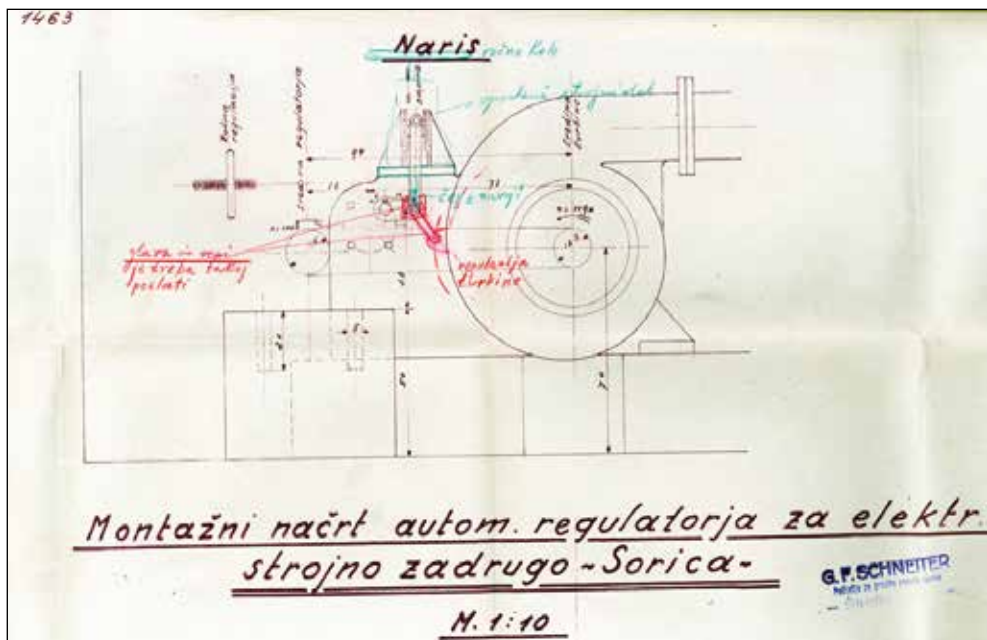
KNJIČENO

IX. 689 - 2000 à 7 l. - Grafika

Račun za šetke generatorja podjetja A.E.G. - Union.

Shematična skica avtomatskega regulatorja podjetja G. F. Schneider.

Načrt za montažo avtomatskega regulatorja podjetja G. F. Schneider iz Škofje Loke, poleti 1939.

G. F. Schneider
podjetje za zgradbo vodnih turbin
ŠKOFJA LOKA

*Elektrostrojna zadruga
Sorica.*

Opis delovanja autom. regulatorja .

Potom črpalke ① se stiska olje na krmilni ventil, kateri se potom krmilnega batiča ② razdeli na obe strani cilindra . Krmilni batič je vezan z nihalom ③ potom drogovja ④ . Drogovje ④ je potom povratnega ventila ⑤ vezano in to da prepreči prekomerno reguliranje .

Za regulacijo prekomerno olje pod pritiskom odvaža varnostni ventil ⑥ in se potrební pritisk olja nastavi z vijakom ⑦ . S kolesčkom ⑧ lahko nastavimo obratno število turbine in se s tem turbino lahko popolnoma ustavi . Za sprav = lnjanja turbine v pogon služi ročno kolo ⑨ in se mora pri tem vključiti zaskočnik ⑩ v vijačno vreteno . Različne lege kolesč= ka predstavljaajo slike 3 - 4 - 5 . Ako se turbine odpre po = polnoma z ročnim kolesom ⑨ , je nastaviti kolesček ⑧ v naj = višjo lego . (slika 3) .

Za polnjenje regulatorja je potrebno 4 kg čistega olja znamke D T B Heavy Medium od Standard Vacuum Oil d.d. , ne preveč gosto tekočega , katerega se napolni pri odprtih 11 . Olje je polniti skozi mrežico , da ne bi prišle smeti ali druga telesa v regulator . Prvo olje je izmenjati po 3 mesecih , in se iztoči po cevi nameščane spodaj regulatorja . Nadaljno polnjenje z oljem se latno obnovi .

Nepravilno delovanje regulatorja se pokaže , ako regulator tresse , ali niha in sicer na način , ako ves čas od = pira in zapira . Tresenje povzroča navadno slabo šiti jermen nihala in je jermen šiti po sledeči skici :

Ako je jermen nihala slabo napet je možno , da ta povzroča tresenje . Nihanje regulatorja povzroča tudi mrtvi dvig v veznem drogovju in je pregledati , ako je umajena katera izmed zagozd . V slučaju , da se regulator zatakne , je pregledati turbino , če ovirajo tuja telesa , rja ali nakopičano blato , lahko premakljive dele turbinske regulacije .

S to položnico lahko vplača vsakdo na blagajni Poštne hranilnice ali nje podružnic, pa tudi na vsaki pošti v kraljevini Jugoslaviji neomejen znesek, ne da bi se moral legitimirati.

Položnico izpolni vplačnik sam z roko (samo s črnilom) ali s pisalnim strojem ali pa s tiskom. Priznanico potrdi blagajna Poštne hranilnice ali pošta in jo vrne vplačniku. Položnico je treba datirati z dnem, ko se znesek vplača.

Priznanica je dokaz, da se je izvršilo vplačilo v korist dotičnega čekovnega računa, kadar ima vplačilno številko, podpis pooblaščenega uslužbenca pošte ali Poštne hranilnice in pečat.

Nerazložno pisanih, raztrganih, zamazanih, popravljenih ali radiranih čekovnih položnic pošte ne smejo sprejemati.

Reklamacije se obravnavajo samo, ako so vložene v roku 3 let.

Pravni poduk na hrbtni strani položnice, takrat priznanice, leta 1940.

Denovinske trošarine na električni tok
2. 11. 1939

Pr. 45. 2./40

POŠTNA HRANILNICA, PODRUŽNICA V LJUBLJANI.

PRIZNANICA

za znesek 360 din — p

z besedo tristo šestdeset

vplačan na ček. račun štev.: **10-330**

Ime lastnika ček. računa:

Kraljevska banska uprava dravske banovine.
Ljubljana.

Zaporedna štev. dnevnika: 10

Taksa din — p

Podpis pošt. uslužbenca.

Izpolni vplačnik

Položnica, takrat priznanica, za plačilo banovinske trošarinine za električni tok.

Betonski steber elektronapeljave okoli leta 1995 pred rušitvijo.

Nekdanja soriška elektrarna, sedaj preurejena v počitniško hišo.

Viri:

Arhiv Elektrostrojne zadruge v Sorici.

Arhiv družine Pintar.

Franc Planina: *Kako je Sorica dobila elektriko*. Loški razgledi 18/1971, str. 233–236.

Nataša Budna-Kodrič: *Italijanska zasedba Sorice*. 1. Loški razgledi, 49/2002, str. 113–142.

Razvoj elektrifikacije Slovenije do leta 1945. Tehniška založba Slovenije, 1976.

